

Mediteranska mreža regulatornih tijela (MNRA), koja je ove je godine obilježila dvadesetu obljetnicu postojanja, okuplja 26 regulatornih agencija iz 22 države mediteranskog bazena te služi kao forum za diskusiju, razmjenu informacija i istraživanje tema s područja audiovizualnih medija. U sklopu Mreže djeluje radna skupina na temu rodni stereotipa u medijima kojom predsjedava Agencija za elektroničke medije uz španjolskog regulatora (La Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia -CNMC). Tijekom 2016. godine regulatori osam zemalja, članica MNRA, proveli su istraživanje o prisutnosti ženskog sporta u središnjim informativnim emisijama televizija s nacionalnom koncesijom. Na 19. plenarnoj sjednici održanoj u Marseille-u sredinom studenog ove godine usvojene su preporuke proizašle iz spomenutog istraživanja.

Ciljevi MNRA analize prisutnosti žena i ženskog sporta u središnjim informativnim emisijama nacionalnih televizija bili su:

- Utvrditi praćenja sportskih natjecanja na javnoj i komercijalnim televizijama u Mediteranskim zemljama
- Otvoriti diskusije i refleksije o tome kako je sport prezentiran u medijima s ciljem promicanja rodne ravnopravnosti i pluralizma u kontekstu samoregulacije i koregulacije
- Promicati instrumente koji bi pridonijeli smanjenju rodnog jaza, ohrabrujući medije da posvete ozbiljniju pažnju ženskom sportu, ženskim natjecanjima i sportašicama time doprinoseći ravnopravnosti muškaraca i žena u sportu.
- Pokretati usvajanje samoregulirajućih i koregulirajućih sporazuma i profesionalnih vodiča s ciljem zaustavljanja prenošenja diskriminirajućih stereotipova i usvajanje uključivog, neseksističkog jezika u sportsko novinarstvo, kao i izbjegavanje korištenja tijela sportašica za proizvodnju vijesti. Raditi zajedno na promicanju novinarstva koje će doprinijeti sportskom pluralizmu i konceptu sporta kao važnog faktora u osobnom razvoju, te uključiti društvenu, obrazovnu i kulturne vrijednosti kada se promovira sport.
- Doprinijeti kreiranju kritičkog novinarstva o nejednakosti i diskriminaciji u sportu

Agencija za elektroničke medije je za uzorak analize medijskog sadržaja za HRT1, RTL i Nova TV je bio jedan tjedan u veljači, ožujku i travnju 2016. godine (ukupno tri tjedna po televiziji), a analizirane su samo sportske vijesti što se svakodnevno emitiraju u sklopu središnjih informativnih emisija na tri najgledanija televizijska kanala s nacionalnom koncesijom. Tako je na HRT-u analizirano 2 sata i 49 minuta sportskih vijesti, na Nova TV 2 sata i 29 minuta, dok je na RTL analizirano 1 sat i 51 minuta sportskih vijesti. Kako je jedan od specifičnih ciljeva analize bio je utvrditi prisutnost ženskog sporta u sportskim vijestima analizirane su 63 emisije sportskih vijesti, u sklopu kojih je emitirano 370 priloga.

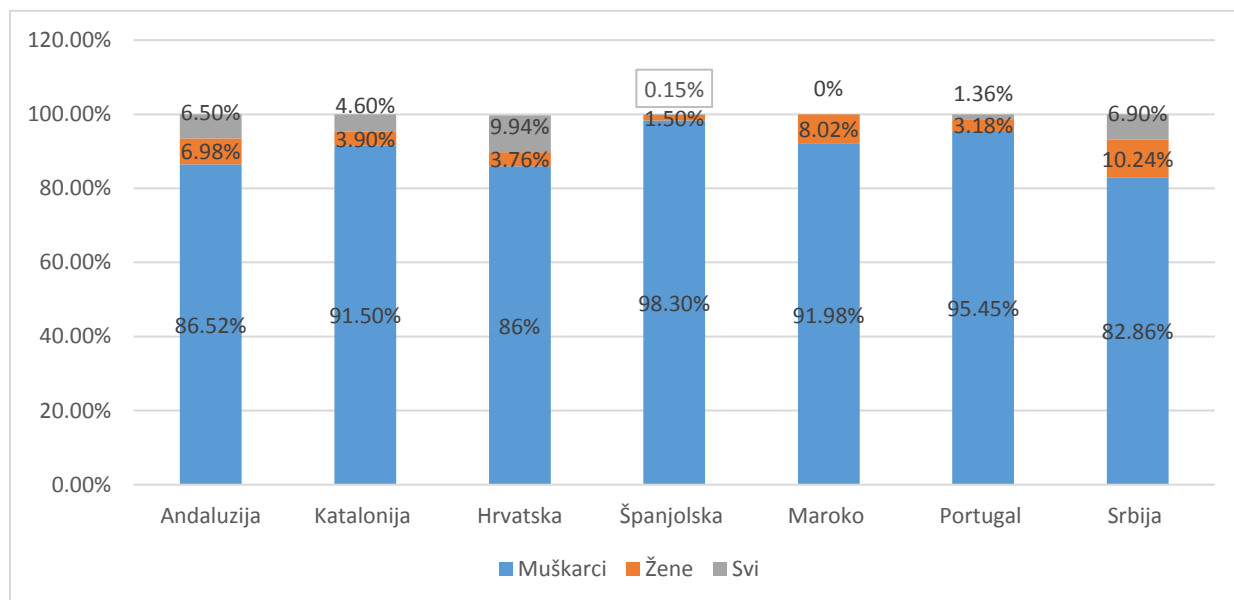
Od 370 emitiranih priloga, svega njih 14 posvećeno je ženskom sportu, što ne čini ni 4 posto od ukupnog broja priloga.

Tablica 2. Broj analiziranih priloga u sportskim vijestima tri najgledanije nacionalne televizije prema spolu (HTV1, RTL, Nova TV)

Spol	Broj priloga	%
Muškarci	319	86
Žene	14	3,76
Svi	37	9,94

Podaci dobiveni analizom sportskih priloga u središnjim informativnim sportskim emisijama triju najgledanijih televizija s nacionalnom koncesijom u Hrvatskoj, ne razlikuju se znatno od podataka iz drugih zemalja sudionica istraživanja.

Graf br. 1 Udio sportskih vijesti prema spolu među zemljama sudionicima istraživanja sportskim vijestima kroz različite uloge.

Uz kvantifikaciju vremena posvećenog priopćavanju informacija o ženskom sportu, jedan od ciljeva ove analize bio je kvantificirati uloge žena u sportskim vijestima i priložima, kako bi se utvrdilo na koji način se žene prikazuju u vijestima iz sporta.

To se pokušalo postići utvrđivanjem broja priloga u sportskim vijestima posvećenih ženskim sportovima i natjecanjima te utvrđivanjem vremenskog udjela u kojem su žene prisutne u

Tablica br.2 Broj analiziranih priloga distribuirana prema spolu i vrsti sporta (HTV1, RTL, Nova TV)

SPORT	BROJ PRILOGA		
	MUŠKARCI	ŽENE	SVI
NOGOMET	168	/	1
KOŠARKA	57	2	/
AUTOMOBILIZAM	1/	/	/
TENIS	26	3	1/
VESLANJE	2	/	1
ODBOJKA	2	1	/
GIMNASTIKA	5	/	6

BICIKLIZAM	4	/	/
RUKOMET	18	/	2
VATERPOLO	4	/	/
Europske igre mladih	/	/	3
Olimpijske igre	/	/	1
KARATE	/	/	1
JEDRENJE	3	/	/
BOKS	7	/	/
HOKEJ	1	/	/
STRELIČARSTVO	1	2	1
SKIJANJE	3	5	2
SKIJAŠKI SKOKOVI	5	/	/
ATLETIKA	/	1	1
TRČANJE	/	/	2
FFC FIGHT	1	/	/
OBARANJE RUKE	/	/	1
UFC fight	1	/	/
SURFANJE	1	/	/
PADEL	/	/	2
Nešto drugo	/	/	3

Tablica 2 jasno pokazuje dominaciju priloga o nogometu u sportskim vijestima, a iz nje je također vidljivo da su svi ti prilozi posvećeni isključivo muškim nogometnim natjecanjima i nogometašima.

Nakon nogometa, najzastupljeniji sportovi su tenis i košarka. U njima su, iako u skromnom omjeru, vijesti o sportašicama i njihovim uspjesima ipak prisutne.

U priložima posvećenim nekim slabije zastupljenim sportovima u sportskim vijestima, poput gimnastike, skijanja, streličarstva ili trčanja, o uspjesima sportašica izvještava se zajedno s uspjesima sportaša. Sportašice se tako u vijestima češće pojavljuju u priložima koji su posvećeni pripadnicima oba spola, nego što su same glavne akterice sportskih priloga.

Ženski sport je nešto zastupljeniji u sportskim vijestima javne televizije, ali se i dalje radi o skromnom udjelu koji jedva premašuje 5 posto.

Osim više prostora za ženski sport, na javnoj televiziji više je priloga posvećenih sportskim temama koji se tiču oba spola, kao i komercijalno manje zanimljivim sportovima.

Tako je javna televizija jedina u veljači 2016. godine popratila pokušaj hrvatskih košarkašica da se kvalificiraju na Eurobasket i uspjeh Mirjane Lučić Baroni na WTA turniru u Acapulcu. U analiziranom tjednu u veljači 2016. godine Sara Kolak je na Međunarodnom atletskom mitingu u Ptuj u postavila hrvatski rekord u bacanju koplja i ostvarila normu za europsko prvenstvo.

Tanja Perec (zračna puška) i Marija Marović (zračna puška) izborile su mjesto za nastup na Olimpijskim igrama, dok su Snježana Pejčić i Petar Gorša osvojili broncu u disciplini zračna puška na europskom prvenstvu u streljaštvu - sve nabrojano u sportskim vijestima prenijela je samo javna televizija.

Udio priloga posvećenih isključivo muškom sportu u analiziranom razdoblju na Hrvatskoj radioteleviziji, unatoč gore navedenim pozitivnim primjerima, iznosio je gotovo 80 posto (79,33 posto). Istovremeno broj priloga posvećenih isključivo muškom sportu u sportskim vijestima RTL Televizije prelazio je 90 posto (92,6 posto).

Situacija u hrvatskom medijskom prostoru vrlo je slična onoj u ostatku promatranih država. Udio ženskog sporta jedva da prelazi 10 posto emitiranih priloga u sklopu sportskih vijesti, dok prilozima posvećeni muškim sportovima u većini zemalja sudionica istraživanja premašuju udio od 90 posto.

Ranije izneseni podaci pokazuju da se najveći dio sportskih vijesti fokusira na dominantno muške sportove, prije svega na nogomet.

U analiziranom razdoblju na sve tri televizije prikazano je 169 priloga posvećenih nogometu, što iznosi 46 posto svih analiziranih priloga, a od toga se niti jedan nije bavio ženskim nogometom.

Podaci otkrivaju da je dominacija nogometa u sportskim vijestima znatno izraženija na komercijalnim televizijama u odnosu na javni medijski servis. Tako je na RTL Televiziji i Novoj TV više od polovice sportskih vijesti posvećeno nogometu koji je dominantno muški sport. Žene, ako se kojim slučajem pojavljuju u priložima o nogometu, onda su tu samo u ulozi navijačice/gledateljice

Umjesto zaključka

« Sport može dati pozitivan doprinos društvu: bavljenje sportom potiče međusobno poštovanje, snošljivost i razumijevanje spajanjem ljudi različitih spolova, rasa, religija, dobi i imovinskog stanja. Sportske aktivnosti, ako su pravilno vođene, mogu biti sredstvo borbe protiv diskriminacije, predrasuda i stereotipa. Prihvati li se činjenica da sport daje pozitivan doprinos društvu, onda stanje u kojem žene i djevojčice još uvijek manje sudjeluju u sportu ili tjelesnim aktivnostima predstavlja ozbiljan društveni problem ». (Stanislas Frossard, Izvršni tajnik Proširenog djelomičnog sporazuma o športu (EPAS) Uprava za mlade i sport Vijeće Europe)

Na drugim Olimpijskim igrama sudjelovalo je 12 žena, takmičeći se u tenisu i golfu, takozvanim sportovima više klase (Pfister, 2000). Porast sudjelovanja žena u sportu značajno se povećao u drugoj polovici 20-tog stoljeća. Na Olimpijskim igrama u Rio de Janeiru 2016. godine žene su činile 45 posto svih sportaša, dakle trend gotovo ravnopravnog sudjelovanja sportašica je zadržan. Međutim, seksizam se provlačio na društvenim mrežama i u medijima tijekom cijelog trajanja tih igara. Studija koju je provelo Sveučilište Cambridge otkriva da se mediji drugačije ponašaju ovisno o tome izvještavaju li o muškarcima ili ženama, ali i korisnici interneta drugačije reagiraju ovisno o spolu subjekta o kojem se izvještava u vijestima. Nakon analize oko 160 milijuna riječi korištenih u medijima, na blogovima i društvenim mrežama, studija je zaključila da nije samo manje vremena posvećeno ženama nego muškarcima nego da su žene još uvijek derogirane i seksistički okvalificirane.

Sport je sektor u kojem tradicionalno dominiraju muškarci, te je napredak u rodnoj jednakosti na ovome području otežan društvenim konstruktima feminiteta i maskuliniteta, koji sportu često pripisuju „maskulina“ obilježja, poput fizičke snage i izdržljivosti, brzine, visoke kompetitivnosti, i ponekad konfrontacijskog duha. Žene koje se bave sportom u poziciji su da ih se može doživljavati kao „maskuline“, dok je muškarce koje sport ne zanima, moguće smatrati „nedovoljno maskulinima“. Prevladavajući rodni stereotipi ne utječu samo na to koliko žene u sportskim organizacijama sudjeluju u odlučivanju, već i na njihovu participaciju u sportskim aktivnostima.

Tijekom rada na studiji pojavilo se pitanje jesu li mediji doista izostavljali žene u sportu i na taj način iskrivljivali sliku o uspjesima i aktivnom sudjelovanju sportašica ili jednostavno tih uspjeha nema, odnosno nema značajnih natjecanja u vremenu praćenja medijskih izvještavanja. Na drugi dio pitanja je teško odgovoriti, međutim ostaje činjenica da prema riječima tajnika HOO gospodina Josipa Čopa «da od 17 posto registriranih sportašica u odnosu na 83 posto registriranih sportaša, 50 posto uspješnih plasmana u olimpijskim sportovima su postigle hrvatske sportašice. (5.10. Karlovac, 2017)».

Ovdje ćemo navesti samo neke uspjehe ženskog ekipnog sporta: **Odbojkaška reprezentacija** - srebro na europskim prvenstvima 1995., 1997. i 1999. godine; **HAOK Mladost** - pobjednice Lige prvakinja 1991. godine; **OK Dubrovnik** - pobjednice Lige prvakinja 1998. godine; **RK Podravka** - pobjednice Lige prvakinja 1996. godine; - Pobjednice EHF Superkupa 1996. godine i pobjednice Regionalne lige 2009. godine; **ŽRK Lokomotiva** - pobjednice Kupa EHF 1991. godine. Važniji rezultat ženskog ekipnog sporta u zadnje tri godine je imao **ženski rukometni klub Lokomotiva** – bile su pobjednice EHF Challenge Cupa 2017.

Nejednaki tretman medija u prikazu žena u sportskim vijestima i na TV programima predstavlja još jedan stvaran i značajan problem, osobito danas kada se sve više prihvaća društveni napredak i usvajaju nove politike koje imaju za cilj jamčiti muško-žensku ravnopravnost. Zbog svog utjecaja na društvo, mediji i profesionalci zaposleni u medijima imaju osobitu odgovornost za uklanjanje stereotipa i svakog uzroka diskriminacije te, u slučaju sporta, doprinositi ostvarenju rodno nediskriminirajućih standarda i modela koji potiču i povećavaju veliku raznovrsnost sportskih aktivnosti koje postoje u pluralističkom društvu.

U tom je smislu studija o “Ravnopravnosti između muškaraca i žena u sportskim programima audiovizualnih medija”, koju je provela Mediteranska mreža regulatornih tijela (MNRA) važan korak u europskoj i svjetskoj strategiji.

Daljnji koraci Agencije za elektroničke medije kao članice MNRA u skladu su s usvojenim Preporukama sa 19. skupštine MNRA nedavno održane u Marseill-u. Kako što je najvljeno i na 10. danima elektroničkih medija održanih u Sv. Martinu 23. i 24. studenog, AEM će inicirati samoregulaciju s pružateljima medijskih sadržaja o većoj vidljivosti ženskih kolektivnih sportova; donijeti preporuke o načinima smanjivanja rodnog jaza kod informiranja i praćenja između ženskih i muških kolektivnih sportova te provesti kampanju o većoj vidljivosti ženskih kolektivnih sportova u suradnji s Uredom za ravnopravnost spolova Vlade RH i Komisijom za rodnu ravnopravnost Hrvatskog olimpijskog odbora.